

„Eldobni a kockát a végletekig”

Jutka monológja

Hatvankettőben születtem, ebből kiderül, hogy most negyvenöt éves vagyok. Művészcsaládban, ami azt jelenti, hogy az anyám szobrász volt, méghozzá eléggé jó nevű szobrász, európai hírnévű művész volt, Munkácsy-díjas. Azért mondom múlt időben, mert nyugdíjas és most már nem dolgozik. Az édesapám korán meghalt. Meglehetősen nehéz gyerekkorom volt. Társbérletben laktunk, itt lakott egy család, akiknek két fiuk volt, az egyik egy kicsit debil. És ez a szoba volt az övéké meg a cselédszoba. Be volt osztva a konyha, a fürdőszoba, hogy mettől-meddig a mienk, és mikor használják ők. Eleinte a szüleim azt gondolták, hogy jól ki lehet velük jönni. Kiderült aztán később, hogy mi vagyunk a harmadik család, akit innen ki akarnak üldözni, de olyan szinten, hogy a gyilkosságig. Az apám kőkemény alkoholista volt, eredetileg művészettörténész, de aztán már gyerekkoromban annyit ivott, hogy egyáltalán nem dolgozott, és a bolti állásából is kirúgták. Recskén volt teljesen igazságtalanul három évig munkatáborban, és az nagyon megviselte. Akkor aztán egyre többet ivott, és a végén olyan alkoholista lett belőle, akit szabályszerűen az utcáról hoznak föl minden nap, szóval az a földön fekvő. Itt volt szemben egy ilyen pléhpados ivó, mert akkor még ilyen ivók voltak itt, ez az angyalföldi stílusú, mert Angyalföld gyönyörű meseváros volt közben...

Szóval ezek a társbérletlők, akiket történetesen úgy hívtak, hogy Ittlakáék, ezt szeretném kihangsúlyozni, mert pont ez benne a poén, ezek odáig is elmentek, hogy üvegport találtunk a kajában. Az anyámat megtámadták, amikor egyedül volt itthon, próbált kiszabadulni az ajtón, és az ablakok ajtókat becsukódttak, és a hajánál fogva húzta ez az Ittlakáné. Az apámnak az orrát törték be, az anyámnak a fejét. Az egész arra ment ki, hogy tudták, hogy iszik az apám, és hogy ezt az egész ház tudja, és hogy baromi sok a veszekedés. Arra utaztak, hogy vagy az apám, vagy az anyám meghal, egyszerűen megölik, és akkor nyilvánvaló, hogy az övék lesz az egész lakás. Mert a bíróságon mi van? Sokat veszekedtek, verekedtek, az egyik az meghal ugye véletlenül, mit tudom én, fejbetörés, orrbetörés, ilyesmi, a másik meg megy a börtönbe. Életveszély volt, úgyhogy ment utána a bezárkózás. Én is életveszélyben voltam, pici gyerek, totyogós. Aztán úgy szabadultunk meg tőlük, hogy a nagynénémnek volt egy lakása, és akkor hármassal cseréltünk ezeknek egy lakást. Szabályszerűen mi adtunk ezeknek egy lakást azért, hogy menjenek el, mert különben meghaltunk volna.

A monológ alapjául szolgáló interjú Légmán Anna készítette. Szerkesztette: Bíró Eszter és Légmán Anna.

Végül megmenekültünk, de az édesapám utána egyre keményebben ivott. Akkor már szégyen ott lakott benn a cselédszobában. Még egy boltos állást megpróbált, de aztán az se ment neki. Elütötte egy autó pont akkor, amikor a pléhpadosba ment. Utána már csak bottal tudott járni, és ez még jobban belelökte az alkoholba. Volt is elvonókúrán, de semmit nem segített rajta. Csak kényszerből volt ott, szóval egyáltalán nem volt neki ilyen szándéka, hogy ő most abbahagyja. Emlékszem egy nagyon fontos esetre. Bementem hozzá a szobájába, hát ilyen egy gyerek, és azt mondtam neki, hogy apa, én akarok neked segíteni, és azt mondta, hogy te nem tudsz. Ez állatira megmaradt bennem, ez a dolog. Nagyon szerettem az apámat, és ő is engem. Ő luciferi módon ilyen okkult dolgokkal is foglalkozott. Ilyenekre emlékszem, hogy „nézd azt az embert, hogyha akarom, megbotlik, csak a tarkóját kell nézni, ezt tanuld meg kislányom, hogyha ezt csinálod, ez mindig sikerülni fog neked” és elkezdte nézni a tarkóját annak a fazonnak, aki előttünk ment, és tényleg megbotlott, és ezt megcsinálta háromszor... Aztán meghalt, tizenegy éves koromban, tüdővérzésben. Az adagja napi két doboz munkás volt, csak töménytet ivott és alig evett. Nem sokkal utána a nagyanyámat veszítettük el, aki itt lakott a lakásban. Ez volt még egy nagy trauma az életemben, mert én találtam meg. Még akkor gyerek voltam, olyan tizennégy éves lehettem. És ez nagyon megrázott. Egy gyereknek megtalálni egy halottat, az már eleve egy eléggé súlyos dolog, főleg, hogyha a saját nagyanyja. Már csak azért is, mert a nagyanyám nagyon közel állt hozzám. Talán még közelebb, mint az anyám. Állandóan együtt voltunk, és a nyarakat is együtt töltöttük a nagynénémnél. Volt neki vidéken egy nyaralója és egész nyáron gyerekként ott voltam. Össze voltunk zárva, mert anyukám rengeteget dolgozott, pontosan az apám miatt. Én egyáltalán nem voltam hajlandó barátkozni más gyerekekkel, pedig a nagymama nagyon szorgosan gyűjtögette a gyerekeket. Hozta nekem oda a kislányokat, hogy „itt a harmadik szomszéd kislánya, ezzel barátkozhatnál, mert ez egy aranyos kislány”. De én mindegyikre, hogy „nem!”

Egy dolgot viszont el tudok róla mesélni, ami nagyon kedves. Ő dohányzott régen és aztán leszokott a cigarettáról. De a könyvespolc tetején mindig el volt rejtve egy doboz Fecske. Az egy nagyon régi cigaretta, és ő Fecskét szívott. És amikor rossz voltam, akkor mindig leült a fotelba, és azt mondta: „Na ide figyelj! Tudod, hogy a dohányzás az káros az egészségre, ugye?” És már akkor a frász kitört rajtam... „Én most ideges lettem, mert te engem felbosszantottál. És most elszívok egy cigarettát!” És akkor elszívott egy cigit. Na, hát ilyen dolgai voltak.

Aztán később, ahogy nőttem-növekedtem, elvégeztem az Iparművészeti Főiskolát a gimnázium után. A főiskolán grafikára jelentkeztem. Eredetileg az volt a szándékom, hogy a Képzőre fogok menni festő szakra, de nem vettek föl elsőre. És akkor aztán jelentkeztem az Iparra. Oda egyből fölvettek, de a grafikát, azt nem ajánlották. Aztán mégiscsak oda kerültem. Azt mondták, hogy menjek szobrásznak, az édesanyám is szobrász volt. Sirtam, toporzékoltam, fojtogattam majdnem a tanárokat, hogy de de de de, én a grafikát akarom. Végül az egyiket meggyőztem. Nagyon jó tanáraink voltak, nagyon élveztem velük dolgozni.

Végül ötösre diplomáztam. Utána jött egy mély depresszió, akkor már anyagoztam. Egy művészcsoporthoz voltam, bár ezt nem igazán lehet csoportnak nevezni, inkább egy társadalomnak, a művészek társadalma. Emlékszem az anyámékéra, ahol nagyon élesen különváltak a textilesek, a szobrászok, vagy az iparművészek, ők szóba se álltak egymással. Az én generációm, amikor felnőtt, akkor ez a határ már nem létezett, ezek így egymásba olvadtak. És akkor volt a legnagyobb elnyomás alatt a művészet. Akkor volt leginkább underground. A kocsmákban folyt az éjszakai élet. Ebben az éjszakai életben összefolyt az írók, az iparművészek, a művészek élete. Mi együtt éltük az életünket, de nem nagyon tudtunk a társadalomban a

felszínre jutni. Voltak olyan osztálytársaim, akik befutottak ezen az iparművész pályán, de ők komputerrel kezdték. Nekem nagyon nem jött be a komputer, állati hideg. Tulajdonképpen, a lemezjátszótól kezdve a mobiltelefonig, minden elektronikus szerkezet szétmegy a kezem között. Azok, akik nyerők ebben, a mai napig komputeren dolgoznak, és hát bizony reggeltől estig. Elég kemény a mezőny és egész nap egy gép előtt kell ülni, ami nekem egyáltalán nem megy, mert örülök, ha egy magnót be tudok kapcsolni. Így aztán elég sokáig nem kaptam munkát, mert illusztrációra nem volt szüksége akkor az országnak, inkább lefordítják azt a mesekönyvet magyarra, ami sokkal olcsóbb nekik, mint kifizetni egy magyar grafikus.

Szóval sokáig nem volt munkám, nem volt, nem volt, nem volt; aztán egy építész barátommal összeállva kaptam belső építészeti jellegű, nagyméretű beltéri falfestéseket. Akkoriban volt négy nagyobb munkám, szórakozóhely, ruhabemutató terem, nyolcvan négyzetméteres teljes falfelületek, ahova hatalmas mintákat festettem fel. Ezeket nagyon élveztem, egyre nagyobb divat lett, és ebben szerettem volna továbbmenni, de valahogy legyőztek. Soha nem voltam az a nyomulós típus, amire szükség van ebben a szakmában.

Bekerültem a föld alá, szó szerint, mert ilyen pinchelységeket voltak ezek az éjszakai szórakozóhelyek. Jobban tetszett nekem ez a szabad művészeti világ. Festettem, magamnak csináltam azt, amit csináltam, de hát eladni nyilvánvalóan nem tudtam. Viszont lettek barátaim a művészek között. Jó beszélgetések voltak abban az időben. Emlékszem, nagyon hosszú, egész éjszakát átfogó beszélgetésekre. Ez nagyon sokat számított a szellemi kialakulásom szempontjából. És hát abban az időben söpört végig először a kábítószer Magyarországon. Méghozzá pontosan a művészársadalmat érintette. Ezekben a föld alatti szórakozóhelyeken terjedt az információ, ezeken a helyeken lehetett mindent megszerezni. És mi nem tudtuk, hogy hova tegyük a tehetségünket. Egyfajta nyomor, ahol a gyerek úgy nem találja meg az utat, hogy nincs, ahová a tehetségét letegye. Nem volt lehetőség megnyilvánulni, nem volt lehetőség kazettát kiadni, a képeket kirakni, nem voltak meg erre a nyilvános színhelyek. És mivel nem tudott felfelé terjeszkedni, ezért nyomás alatt az ellenhatás vertikálisan sokkal erősebb volt. Én akkor kerültem kapcsolatba a kábítószerrel, és mindent ki akartunk természetesen próbálni, mindent, ami megváltoztatja a tudatállapotot.

Akkor ez a kommunista, szocreál társadalom nem nagyon kedvelte azokat a műfajokat, amik kíváncsiskodtak a pszichét, a lelket érintő dolgokkal kapcsolatban, vagy kíváncsiskodtak a természetfölöttivel kapcsolatban. Mi pedig egyre jobban érdeklődtünk pontosan az ellennyomás miatt a pszichológia, a lélektan iránt, hogy van-e túlvilág, van-e Isten. A kábítószer pedig hozzásegített a különböző tudatállapotok és a különböző nézőpontok megismeréséhez, hogy a világot máshogy is lehet nézni. Nemcsak egyetlen anyagból áll. Hogy nem csak az a materialista világ létezik, amiről odakinn a társadalomban beszélnek, hanem igen is létezik egy valódibb valóság, ami szubtilisebb ennél, és ami szellemmel van átitatva. A kábítószerbe is halált megvető bátorsággal ugrottunk bele, és egyáltalán nem emiatt kerültem én olyan helyzetbe, hogy most elmondhatom magamról, hogy drogos vagyok. Ez nem úgy zajlik, hogy rossz társaságba keveredek, mert ez egyáltalán nem volt egy rossz társaság. Kimondottan érzékeny emberekből állt, sőt, túl érzékenyekből, akik nagyon is nyitottak voltak, és olyan kérdéseket cibáltak, amiket tilos volt feltenni. Ennek a generációnak majdnem a fele meghalt, nagyon erősen meg lett tizedelve. Meghaltak kábítószer-túladagolásban, orvosi műhibában vagy öngyilkosok lettek. Ezeknek az öngyilkosságoknak az oka nagyrészt az, hogy nem tudták magukat kifejezni, mert nem volt rá terep, ahol kibontakoztathatták volna magukat, ahol megnyilvánulhattak volna és mindezek az életek öngyilkosságba torkolltak.

Itt egy egész generáció lett letaposva, és most ennek a generációnak kellene eltartani a saját szüleit, a nyugdíjasokat, és nem vagyunk rá képesek, mert a nagy része beteg és a másik fele pedig halott. Azok, akik inkább reál és nem humán értelmiségiek voltak, vagy munkások maradtak, azok egészségesek maradtak. A humán értelmiségiek, azok nagyon gyakran váltak kábítószeresekké. Mindent feltettek a kockára, és közben tönkretették az egészségüket, egyszerűen annyira nem volt lehetőség arra, hogy megnyilvánuljanak. A saját életünk is egy ilyen értéktelen dologgá vált, szóval olyan szempontból, hogy akkor azt is lehet feltenni, eldobni a kockát a végletekig.

Itt voltam ebben a föld alatti világban, és azonnal bele is szerettem a legdeviánsabb alakba, akit meg lehetett találni Budapesten. Ő egy rendszerváltás előtt disszidált hazánkfia, aki aztán egyre gyakrabban járt haza, és szépen bele is pottyant a dilerek karjaiba. A különlegessége, meg az emberszeretete, humora ragadott meg engem. Minden, ami különc és különleges lehetett rajtam, azt ő megtestesítette. Igazi harlekin arccal és halványkék szemekkel, egészen furcsa tünemény volt, és mindenki nagyon-nagyon szerette. Jó ember volt, de csont heroinista. Húsz évig használt anyagot, tizenhat évig kőkeményen. Volt húsz leállási kísérlete. Amikor összeismerkedtünk, nagyon nagy szerelemben estünk. Összejöttünk, összeházasodtunk, és azt mondta, hogy kórházba kell mennie, mert nagyon beteg. Akkor volt az első eset, hogy én megtagadtam az édesanyámat. Én láttam, hogy ez egy nagyon beteg ember, de anyám csak a piros hajú narkósta látta benne. Eljöttem itthonról, de nem volt hol lennünk, úgyhogy minden éjjel máshol aludtunk. A kórház után elkezdett inni, és mivel én nem ismertem ezt az egészet, hogy utána jön még csak a pszichés része a dolognak, nem tudtam ezt befogadni, annyira kimerültem. Mindennap bejártam hozzá a kórházba, utána pedig végigkísértem a kocsmákba, hogy nehogy baja történjen. És amikor ivott, nagyon nagyokat rúgott belém, megalázott, hogy te iparos kis hülye, meg hogy kurva, állandóan részegen, sok-sok ilyen és ehhez hasonló. Mindig a sárga földig itta le magát, és kijött belőle minden, ami fáj neki. A féltékenysége, hogy én elvégeztem egy főiskolát, az a tizenhat év, ami kiesett az életéből, a heroinizmusa, és hogy közben megöregedett, és negyvenöt évesen nem tud mit kezdeni az életével. Ezt a keserűséget egy kőkemény alkoholizmusba fojtotta. Rengeteget tettem érte az elvonás alatt, miközben nem is értettem az anyaghoz, és igazából egyáltalán nem fogtam fel, mik feszülnek, tombolnak benne, micsoda is az a pszichés elvonás. És én ezt egy idő után már nem tudtam elviselni – túlságosan fáj, nem maradt több erőm, és azt mondtam, hogy menjen vissza. Legyen inkább kinn heroinista, mint itt alkoholista.

És visszaengedtem, bár tudtam, hogy ez egyenlő a visszaeséssel, és akkor elváltunk. De nem hivatalosan, csak szakítottunk, és a barátja maradtam. Aztán történt ez a tragikus eset. Egyre többet keresett telefonon, és gyakran találkozottunk is, hogyha beszélgetni akart. Pénzrel tudtam néha segíteni rajta, hogy meglegyen a mákja, hogyha itt volt Budapesten. És egyszer aztán elfelejtettem leszállni a villamosról időben, az orrom előtt csukódott be az ajtó... Volt egy törzshelye itt Budapesten, éreztem, hogy baj van vele, mert egyre többször keresett telefonon, és megfogadtam, hogy holnap biztos, hogy leszálllok. Mindennap hulla fáradtan ott mentem el, azon a vonalon, mert valami munkám volt arrafele, és úgy történtek a dolgok, hogy soha nem tudtam leszállni, és aztán az ajtóba kerültem egyszer, és páff, becsukódott az ajtó. És másnap reggel már hívott is a rendőrség, hogy maga a P. József felesége? Mondom, én vagyok. Mi van? Ne zaklassanak, nem élünk együtt. Mit akarnak tőlem? Azt mondták, hogy csak azért, mert az éjjel öngyilkos lett. Akkor én három évre megbetegedtem. Ez egy örületszerű állapot volt, ahogyan folyamatosan látod, hogy az orrod előtt záródik a villamos

ajtó. Egy merő téboly. Üldözött ez a kényszerképzet, hogy mi van, ha le tudok szállni; ha le szálllok a villamosról, és elmegyek vele haza. És három év volt, mire csillapodni kezdett, mire épphogy kezdtem megérteni, hogy neki meg kellett halnia. Egy idegösszeomlásban voltam három éven keresztül, és amikor ebből kikecmeregtem, akkor egyszerűen csak az lebegett a szemem előtt, hogy az életem árán is, de utána nézni ennek az egész dolognak, hogy mi történik. Hogy ilyen brutálisan megölte magát. Hogy mi volt ez az egész, ami az orrom előtt zajlott, és amiről én mégsem tudok semmit. Azt hittem, hogy tudok, mert a férjem kábítószeres volt, de nem tudtam rajta segíteni. Úgyhogy csak azt tudtam, utána akarok ennek nézni, és nem érdekel, hogy mit mondanak erről, hogy veszélyes és hogy ne kezd el. Szembesülnöm kellett azzal, hogy egyáltalán nem értettem pont ahhoz a dologhoz, amiben ő mindenestül benne volt. A kábítószer az nem egy vicc, ott egy szellem van, erő, méghozzá olyan, ami sokkal erősebb, mint az ember, és én azt hittem, hogy majd én megmutatom, hogy legyőzöm. Akkor még mindig gyerek voltam, nagyon fiatal.

Több leállásom is volt, sok, amikor még mindig azt mondtam, hogy még mindig nem vagyok elég mélyen, és aztán volt egy pillanat az életemben, ami nagyon megmaradt bennem. Akkor együtt éltem egy fiúval. A lakást a kedvesem néhai nagynénjétől örököltük. Elátkozott egy hely volt, egy tipikusan drogos lakás. Ahol a konyha mindentől ragacsos, ahol nincs elmosogatva, a kád tele van mosatlannal, mindent beszennyez valami barna ragacsos lé, ami az ópiumnak a maradványa, mindenhol a kanalak, amik nincsenek elmosva, beleragadt filterekkel és beleragadt barna lével. Injekciós tűk tömkelege és mindenhol száradó mák, lábásokban a mák, ami már egy csomószor ki volt főzve, és zümmögnek benne a muslincák, és mindenhol bűz és ragacs, és lehúzott rolók. Én a halott nagynéni szakadt köntösében szokás szerint melegítettem reggel az anyagot, és a kedvesemet kellett felébresztenem, mert már csak egyetlen vénám volt, amit ő tudott csak eltalálni valahogyan érzésből. És az volt az a pillanat, amikor ott úgy álltam a gáztűzhely felett, kezemben kanál. Olyan volt, minthogyha megvilágosodtam volna, minthogyha valamiről lehullott volna a lepel. Körülnéztem a konyhában, meredtem a kanálra, és egyszerűen elfogott a döbbenet, hogy ez vagyok én? Hogy itt vagyok, hogy most megérkeztem, hogy most vagyok lent, a legalján. Lefogyva negyvenhat kilóra, abban a köntösben, abban a konyhában, azzal a kanállal. És elkezdett dőlni a könny a szememből. Ott zokogtam, ahogy melegítettem az anyagot. És akkor elkezdtem kifelé kapaszkodni. Elmentem az ambulanciára, és jött a leállás.

Én ópiátot használtam mindig is és főleg, biztos a temperamentumom miatt. Azt gondolom a kábítószerokról, hogy egy szellem rejlik mögöttük. Egy szellem, de nem olyan, ami fehér lepedővel van leborítva és luk van bevágva kisollóval, hanem egy lényiség. Vegyük például a növényt, a mákot. Egy növénynek van egy szellemi természete, ami létező, és van egy fizikai teste. De a létező nem ebben a fizikai vetületben nyilvánul meg. Az ópiumnak tehát van egy démona, vagy egy szelleme. Én például úgy tudtam hét évre leszokni, hogy felvettem ezzel a szellemmel a kapcsolatot. Kivetítettem egy székbe, és egy párbeszédet folytattam ezzel a szellemmel. Nagyon kemény volt az a leállás, és az utána való pszichés időszak egy rettenetes depresszió, egészen egy álló évig. Semmit nem tudtam csinálni, mert nem tudtam, hogy az utcán mikor fog el minden ok nélkül a zokogás. Egy évig tartott, és akkor kijöttem, és egy hatalmas eufóriás érzés volt ez nekem, hogy látom a fákat, az embereket, minthogyha hosszú ideig nem láttam volna, minthogyha elfelejtettem volna a világot. Olyan érzés volt, mint egy vaknak, aki elkezdi látni. Sírva fakadtam, amikor egyszer mentem az Üllői úton, mondom,

úrsten, fák. Eszembe jutott az a sor, az Üllői úti fák, és elsírtam magam. Akkor sírtam örömben. Lejöttem, de hát ezt természetesen visszaesés követi egy idő után, mert ott vannak a barátok. És még mindig nem ismertem az anyagot, újra anyagozni kezdtem. Most már tudom, hogy van egy olyan betegségem, valamilyen anyagot nem termel az agyam, ami miatt hiányzik az igazi természetes öröme való képességem. Az, amit a kábítószer nekem ad, nem öröm, hanem energia, egyébként nincs elég energiám ahhoz, hogy végigcsináljak egy napot. Annyira értelmetlenné látom az életet. Azt hiszem, hogy gyerekkoromban is így láttam. Rengeteget gondolkoztam ezen a kérdésen már életemben, most már tudom, hogy miért láttam így gyerekkoromban. Valamit tudtam akkor, amihez újra vissza kellett találni, mert elfelejtettem, ahogy felnőttem.

Akkoriban Steinert meg más antropozófus írókat kezdtem olvasni, és akkor rájöttem, hogy biztos az, amit én mindig is éreztem, hogy létezik egy szellemi világ, és ez a szellemi világ kezdett érdekelni. Akkor történt meg velem, hogy meggyőződtem róla, hogy van reinkarnáció. Egy ilyen persze bárki bmondhat, ilyen édesvíz szinten, ilyen édes vizenyős szinten. Az indiai gyerek pont ezt a reinkarnációra való ébredést éli úgy meg, mint itt egy tinédzser a tinédzserséget. Itt nálunk, Európában, a tinédzserkor az egy kemény dolog. Azt mondják, ez a tapasztalás az indiai gyereket olyan fajta sokként éri, mint amin itt a tinédzserkorban mennek keresztül a gyerekek. Azzal szembesülni, hogy soha nincsen vége, és minden lépésed a jövődet alapozza meg, és hogy a jövőd az végtelen. Amikor én ezt itt belül éreztem, olyan volt, minthogyha iszonyatosan mellbe vágtak volna, és megrémültem. Megrémültem, és egy ilyen rémületben voltam egy egész álló hónapig, hogy te jó isten!... A meggyőződés, ami bennem van a világról, aminek visszafordíthatatlan következményei vannak: olyan, mint egy hatalmas kereszt, amit az embernek a vállára kell venni, mert nem lehet csak úgy lerakni, ha egyszer a meggyőződésed, akkor nem teheted csakúgy le. Ez a tapasztalás olyan élmény, ami egy életre visszavonhatatlan – és egy kaloda is egyben, amibe be vagy zárva.

Ez egy nagyon fontos pont az életemben, de utána tovább anyagoztam. Valahogyan visszaestem. Először speedeltünk. Egy kémiai laborból hozták zsákszámrá. A speednek az a hatása, hogy elkezdi beszélni az ember, és kurva sokat beszél. Akkor mindenki pofázott. Szóval elmentél egy helyre, és akkor ilyen pofázó embereket lehetett látni, akik habzó szemmel és kitégült pupillákkal magyaráztak – amolyan szónoki hangulat jött ott mindenkire. Azzal meg lehet csinálni azt, hogy mondjuk hét éjszakát nem alszol, hét éjszakán keresztül pörögsz. Az tényleg pszichózist vált ki. A hatodik éjszaka után elmentünk sétálni. Nyár volt, és akkor egyszer csak kitégült a tér, és azt hiszem, hogy a hatalom tiszta érzése szállt meg, hogy semmi nem árthat meg, mert ha most jön egy buldózer, akkor lehet, hogy a testet eltapossa, na de mi van akkor... na, valami ilyesmi érzés, ott és abban a korszakban. Ezt aztán egyébként gyorsan abbahagytuk, mert borzasztóan rámegy a vesére. Sálakkal meg vesekőtőkkkel jártak már a végén az emberek. Végül elkapták a pasit, aki hozta, és vissza az anyagra. De nekem akkorra már elmentek a vénáim.

Aztán a máktea. Vágyakozik a drogos arra, hogy jól érezze magát. És közben nem erről van szó, hanem annyira szenved, a szenvedésnek azt a magas fokát nem lehet leírni, hogy milyen, minden porcikád szenvedő, a lelkedről nem is beszélve. És egy idő után már nem hallgatsz zenét, nem olvasol, és eltelik egy egész nap úgy, hogy ülök az erkélyen, és egyszerűen lemegy a nap. Teljesen lelassult az idő. Erről nagyon sokat nem lehet mesélni azért, mert nem történik semmi. Az történik, hogy az ember megissza a mákteáját, és akkor baromira ráül az időre. Először van az, hogy nagyon be vagy állva, és akkor nagyon meleg minden,

meg nagyon jó. A kényszert, hogy fizikai térben kell élni, be vagy szorítva a három dimenzió börtönébe, az anyag meglágyítja, valahogyan megpuhítja. Aztán jön az, hogy pörget. Az ember dolgozik is, mindent meg tud csinálni. Nincsen az a disszonancia a belső és a külső idő között. Akkor még dolgoztam, rajzoltam is. Nagyon sok rajzom van, amit akkor csináltam, és tényleg nagyon szépek. Nem mondom, hogy azt anyaggal csináltam, de nem tudnám megcsinálni anyag nélkül.

Aztán elkezdődtek a halálesetek. Szóval egyre többen haltak meg, volt egy, az első, ami rettenetesen megrázta azt a baráti társaságot, akit én ismertem, és aztán egyre több, és most meg már így van, hogy jó tényleg meghalt a Johnny is.

És megint a leállás. A tudattágító szerektől való függőség sokkal inkább pszichés függőség. A fizikai függőség az ópiát-függőségnek az erős oldala, de azt lehet mondani, hogy mind a kettő egy kereső út. Az ópiátok inkább a békesség felé, tehát a transzcendens szeretet felé terelgetik az embert. A békességélményt tapasztalják meg először, és aztán attól válnak függővé. A tudattágító szerek meg ehhez képest inkább a világ titkainak megismerése felé visznek.

Később már két évente mentem ambulanciára. Sokat számít, hogy az ember mennyire tudja bemérni az energiáit. Mennyire más minden leállás, mennyire nagyon különböznek ezek a fázisok. Ahogyan az, amikor anyagozik, ugyanúgy nem egyformák az egyes leállások sem. Az energiákkal tudni kell jól gazdálkodni, ha valaki ezt végig akarja csinálni. Ha nem, visszaesik – nem bírja maga után húzni az életet. Szóval fél évig fülzúgás, meg éjszakákon át ébren lenni, rángatózva, vízágyban ébredni, annyit izzadsz. Mert a szervezetnek ki kell izzadni a mérgeket, annyit izzadsz, hogy az egész ágy csurom víz lesz. Amikor a fizikai elmúlt, utána jön a pszichés, amikor lépten-nyomon elsírtam magam. Ennek ellenére mégis, az ember újra elkezd az anyagozást, hogy egy nem számít, aztán utána még írogattam a naptáramba, hogy na jó, három napja volt az utolsó, akkor még lehet, és akkor utána meg, na jó, most már úgyis rá vagy állva, most már nem számít. Általában ez szokott lenni. Amint visszaestem, egyből elrohantam az ambulanciára, egy év fenntartó kezelés, és utána arra vártam, hogy jöjjön a megfelelő idő, hogy leálljak.

Később újra férjhez mentem. Egy ausztrálhoz, aki egy színházban volt színész és producer. Ide került Magyarországra, és itt is ragadt egy forgatás alkalmával. Nem szerette igazából Ausztráliát. Ő zsidó, meg még körülbelül ötféle vér (lengyel, orosz, satöbbi) folyik az ereiben. Vele voltam összesen négy évig házasságban és három év együttélésben, és vettünk egy házat Biharban. Így kerültem Biharra, és addigra épp leszoktam a kábítószerokról. A házasságunk nagyon vicces volt, mert nem akartak engem özvegyé nyilvánítani, mert a volt férjem az elkövetett egy bigámiát. Ő egy ilyen vicces természetű ember volt, és hát épp engem akart, úgy látszik, megtréfálni azzal, hogy elvett még egy másik nőt, mert ugye ő útlevel alapon ezt megtehetette. Egyébként ez egy dráma az életemben, mert itt nem is arról volt igazából szó, hanem meg akarta nekem mutatni, hogy az ő részéről ez a házasság ez véresen komoly, és hogy ő az egész életében számított rám, és én cserbenhagytam őt. Erről volt szó abban a házasságban, amit ő csinált, hogy elvett egy nőt, úgy, hogy meg is hívott az esküvőre, és rá egy hétre lett öngyilkos. Szóval ez nekem egy nagyon komoly dolog, ez egy üzenet volt – és aztán a sorsnak az iróniája, hogy azt mondták, hogy nem én vagyok az özvegy, hanem akit utánam vett el. És akkor én mondom az anyakönyvi hivatalban, hogy hát mi vagyok én, hogyha nem özvegy. Azt mondják, hogy hát maga a P. József felesége. Mondom, hogy és akkor hol van a P. József? Hát

az halott. Na, mondom, hogyha a P. József az az én férjem, ugye? Igen, az ön férje, ön férjezett. Ha a férjem halott, akkor mi vagyok én? Nem vagyok özvegy, hogyha halott a férjem? Nem, mert az özvegy az, akit később vett el a férje. Mondom, hogy mégis, hogy lehetne elintézni, hogy özvegy legyek? Hát úgy, hogyha maga följelenti a férjét bigámiáért, és ha megnyeri a pert, akkor újra férjhez mehet. Mondom, hogy úristen, a halott öngyilkos férjemet jelentsem fel bigámiáért! És végül is kaptam egy papírt, hogy a minisztérium szíveskedik engedélyezni, hogy férjhez menjek újra – amit köszönök szépen, mert aztán el is váltam.

Egyébként ott Biharban tanár voltam, rajztanár a művészeti iskolában, ami nagyon kedves volt számomra. Háromszor egy héten kellett hat órát tanítanom, a többi pedig grafikai és egyéb munkák voltak. Ez a második munkahelyem volt, ahol gyerekekkel dolgozhattam. Az első egy napközis tanári állás volt és ahhoz képest rajzot tanítani valami egészen fantasztikus. Főleg azért is, mert héttől tizennégy évig terjedt a korhatár. És pontosan emiatt nagyon nehéz, ugyanis a hétéves gyerekek is sniccerrel kellett dolgoznia, ami nagyon nagy figyelmet igényelt. Rendkívül megerőltető és koncentrált munka hat órát egybe letanítani, szünet nélkül, mert a csoportok nem egyszerre érkeztek. És még ott volt a naplóvezetés, aztán a tanterv, meg a többi. Ez volt akkor az én munkám. Talán ott tanulhattam eddig a legtöbbet életemben. Élünk és építkeztünk, ami viszont rettenetesen megviselt. Főleg az, hogy elromlott a házasságom a férjemmel, mert egy lázas állapot után teljesen megváltozott. Nagyon szigorú volt önmagával, de velem is, és én nem bírtam ezt a szigort. Nekem nagyon kemény volt vidéken az élet, mert rajztanárnak lenni ott azt jelentette, hogy te a WC-n is rajztanár vagy, mert ismer az egész falu. Mindenki mindenkit ismer. Ez nekem teljesen ismeretlen volt. Én Budapesten éltem harminc évig, és hát odakerülni egy faluba, ahol a szomszéd átköszön és átjön és hozza a káposztát neked reggel hétkor, és neked mindig készenlétben kell arra lenni, hogy valaki oda be fog jönni. A legjobban a tetőfedőkkel való ivászatokban éreztem jól magam a kocsmában. Nem jártunk be Pestre, a férjem miatt, aki nem kerülhetett alkoholközelbe. De ő ezt nem mondta el nekem, hogy drágám idefigyelj, én rosszul vagyok, ha előttem isznak, én depressziós vagyok. Szóval annyira kemény ember volt. Megromlott a viszonyunk, mert nem tudtunk egymással beszélni. Olyan volt, mintha némasági fogadalmat tett volna, és csak metszette a fákat, én pedig nem tudtam beleszokni a kapálásba, és abba az életbe, amit ott csinálni kell, különben betemeti a föld a házat.

Volt egy súlyos térdproblémám is, ami akkor jött ki. Egy születéses eredetű betegség. Egy porcleválás során derült ki, hogy nincs már porc a térdemben. Bottal jártam egy évig, és bottal is tanítottam. Nem találták a gyulladás okát. Aztán két évig ágyhoz voltam kötve. Na most ez egy fekvő helyzetet jelent, úgy, hogy a gyulladt lábamról közben teljesen lesorvadt az izom. Azt gondoltam, hogy én soha többet két lábon járni nem fogok. Megszoktam azt a tudatot, hogy egész életemben sánta leszek, és közben megőrültem. Kijött rajtam egy skizofréniás állapot. A faluban tudták. Az volt a szerencsém, hogy ez egy olyan falu volt, ahol az emberek értettek egyrészt a gyógynövényekhez, másrészt mindenféle betegséghez. Nagyon vigyáztak rám ott, és ők átvittek ezen az örületen. Szóval egyenesen belehajtottak, de állandóan vigyáztak rám és áthúztak rajta. Egy olyan hasonlattal tudok élni, mint amikor valakit átvontatnak egy örvénylő folyón. Az volt a furcsa, hogy tudtam, hogy megőrültem, de nem tudtam semmibe se kapaszkodni. Úgy csinálták, hogy elmenjek a végsőkhig, amikor már minden mindyegy. De idáig nagyon hosszú utat kell megtenni. Nem lehet csak úgy bemondani, hogy ennyi, jöhet szembe a sátán, átölel, magával visz és én meg nyugodt vagyok. Csak akkor jön el ez az

ézés, amikor már tényleg ott a vége. Azt hiszem, ilyen lehet az is, amikor valakit a Dunába ölnek – szóval amikor ott áll, és már biztos. Akkor hullik le a félelem.

Hogy mi az, megőrlni, ezt nehéz elmagyarázni. A paranoia, a félelem és a rettegés, ez az állandó rettegés és az információknak egy olyan áradata, egy olyan érzékenység, ami valódi annak az embernek, aki benne van. Nem hallucináltam, nem láttam kígyókat az ágy alatt, és nem láttam elefántokat az ablak előtt, de nem volt az égvilágon semmi a realitásban, nem tudtam saját magamat se egy reális dologként érzékelni. Ezt úgy értem, hogy abba próbáltam például kapaszkodni, hogyha más nem, a saját cipőm az biztos, hogy az enyém, és hogyha arra ránézek, akkor megnyugszom. Ránéztem a cipőmre, és a halálos rémület még jobban úrrá lett rajtam. Éreztem olyan erőket, amik átmentek rajtam, és tudtam, hogy nem a sajátjaim. A lelkeken átmegegy a gyűlölet, de nincs tárgya. Olyan, mintha egy idegen szellem venne a birtokába és éreztetne veled dolgokat. Ezért hívják megszállottságnak az örületet. Ez maga a téboly. Az ember el tud magától szakadni, és ez nagyon veszélyes. Szabályszerűen megket-tőződtem abban az időszakban. Kívülről láttam magam. És annyira félelmetes volt, iszonyú. Azt a rettegést nem tudom semmivel összehasonlítani, hogy milyen az, amikor vagy te, és te tudod, hogy ez vagy. Ez teljesen természetes az embernek húsz éven keresztül, vagy harminc, vagy amennyit addig leélt, és akkor egyszer csak nem természetes az, hogy ez én vagyok. Miért én vagyok, miért nem te vagyok, mert lehetnék te én. Ez megjelenik az agyban, és akkor már ott van a káosz, hogy hogy a fenébe van. Elcsúsznak valahogy ezek a részek, a lélek a testből, a szellem, ami valahogyan össze van kapcsolva, mint a Rubik-kocka, az úgy szétakad valahogy, beakadnak a fogaskerekek. És akkor kívülről látom magam, és az tölt el félelemmel, hogy pont ez vagyok én, és ebből csak egy van, és hogy ettől nem szabadulhatok meg. Ez az egyetlen, amiből csak egy van itt a Földön, ez én vagyok, és ehhez hozzá vagyok kötve, és ez mindenképpen egy kiesést jelent. A szellem a többi testrészen kívül van, hogy ezt meg tudja látni, mert egyébként nem ilyenek látja az ember magát. Nem látja magát olyannak, hogy most itt ülünk, és nézd meg magunkat a kozmoszból, hogy itt ülünk bent és beszélgetünk, de ott a másik lakásban ott valaki kavarja a kását, a harmadikban pedig tisztába teszi a gyereket, és ezt a nyugsgést látni lehet. Állandóan ilyen képek öntötték el az agyamat. Megérezni az embernek a kezében a finom szálakat, amivel az életét irányítja, ez állati félelmetes bír lenni. Nem tudtam megmozdulni, feküdtem az ágyban, és nem tudtam fölkelni a félelemtől. Borzasztó volt. A legnagyobb pánikig kellett elmenni ahhoz, hogy átlendüljek rajta. Ebben ott a falubeliek nagyon sokat segítettek, hogy ezen a pánikon keresztülljenjek. Hajszoltak bele, szabályszerűen ijesztettek, de ilyen célozgatásokkal. Ilyenkor az ember paranoiás, azt hiszi, hogy róla beszélnek. Úgy tettek, mintha rólam beszélnének. Ez a betegség nagyon sokáig tartott. És olyan dolgok zavartak, hogy például bekapcsoltam a tévét, egy akármilyen sorozat ment, és ott is rólam beszéltek. Kinyitottam egy újságot és elolvastam egy cikket, ott is rólam volt szó. Nem azért, mert te akkora tévképzetben vagy, hogy azt hiszed, hogy rólad írnak a brazil sorozatokat, hanem arról, hogy te azokat az információkat szeded ki, amik rád vonatkoznak. Egyszerűen ezek jönnek be. Olyan érzékeny leszel az embernek az idegrendszerre, hogy tudja, hogy ki telefonál, tudja, hogy milyen kocsi állt meg a ház előtt. Egy ilyen látnokisággal jár együtt, vagy járt együtt. Ez eltartott egy évig. Én border-line beteg vagyok, ami közel áll a skizofréniához. Egy hosszú betegség, és egy ilyen mozdulatlanúság akár át is lendülhet skizofréniába. És mostanában orvosok nyilatkoztak is erről a jelenségről, hogy a mozgáskor-látozottság hosszú távon okozhat gondolkodási zavarokat. Én akkor egyből a Lipótra, a zárt osztályra kerültem volna. És ott is maradtam volna, mert annyira nem bírom a bezártságot.

Aztán elváltunk a férjemmel. Nem emiatt váltunk el, hanem amiatt, hogy megromlott a viszonyunk. Nem értette, hogy segítenie kellene lelkileg nekem, hogy jobban bírjam ezt a falusi életmódot. Meggyűlöltek egymást ott összezárva. Csúnya volt a válás. Igazából a falunak köszönhetem, hogy nem zártak be, ami így lett volna, ha nem őriznek, és nem vontatnak át a legnagyobb szakértelemmel ezen az örvényen. A háziorvosom tanácsolta nekem, hogy menjek be a hidegkúti Pszichoszomatikus Rehabilitációs Intézetbe, amíg lezajlik a válás. Úgyhogy bementem oda, és hát az volt életem legboldogabb tizenkét hónapja. Ott azt csináltam, amit akartam. Totális bolond barátokra leltem, akik a legkedvesebb barátaim a mai napig. Főleg skizofréniások voltak, akik festettek, és nagyon tehetséges emberek. A hidegkúti pszichiátria arról volt híres, hogy régen a bolond művészek ott pihenték ki magukat. Ha túl sokat piáltak vagy túl sokat őrijöngtek, akkor oda mentek egy kis szanatóriumi üdülésre. Ez egy kastély volt és ott mindenki olyan bolond lehetett, amilyen csak akart lenni. Egymást szórakoztattuk, ezzel telt el az egész nap. Remek volt. Hatalmasakat röhögünk. Újra megtanultam nevetni, és újra megtanultam rajzolni, mert a betegség az egyszerűen kivette a ceruzát a kezemből, és nem mertem egy vonalat se húzni egy papírra. Egyszerűen nem mertem rajzolni. És akkor ott elkezdtem újra rajzolni. Főleg portrézás volt. Teljesen új arcát mutatta, hogy mennyire közel lehet kerülni egy emberhez az alatt a húsz perc alatt, amíg lerajzolod. Beleszerettem, és rengeteg portrét készítettem. Ez nekem egy nagyon kedves elfoglaltságommá vált. Rengeteg embert meg is kértem, hogy hadd rajzoljam le őket. Ezzel a Vörösmarty téren persze nem mennék semmire, mert oda nem ez kell. Ott a fényképhű szemfényes csillogás kell. Amit mondjuk akár meg tudnék csinálni, de azt hiszem a gyomrom sincs meg hozzá, meg nem is fogadnának be, elég kemény ott a maffia. Úgy tizenkét hónap után döböntem rá egyszer csak, amikor mentem fel, a buszon, hogy te jószagos isten, hát én ott élek! Akkor azt mondja a pszichiáterem, hogy jó, hogy rájött, mert mi már három hónapja várjuk, hogy távozzon, de maga egyáltalán nem akar innen elmenni.

Nehéz onnan hazaköltözni, nagyon nehéz. Ott bent mindent szabad, azt csinálsz, amit akarsz, és naponta háromszor megetetnek, neked csak le kell vonulni egy ebédlőbe, ahol remekül főznek rettenetesen aranyos asszonyok és az ebéd mindig finom. Nem is nagyon akartam én hazamenni, mert nagyon sok problémám volt az anyukámmal. Mi tűz-víz vagyunk egymással szemben, annak ellenére, hogy a legcsodálatosabb ember, akit ismertem, és a legerősebb és a legtehetségesebb, de mint emberek, mi tényleg nagyon ellentétesek vagyunk, és nagyon nehezen tudunk néha kijönni egymással. Az anyu egy tökéletes ember. Őneki a bizonyítványa is mindig kitűnő volt. Magának való gyerek. Az a fajta, aki úgy imádja a könyveket. Egy csöndes kislány. Aki imád iskolába járni, és amikor hazajön, akkor ontja magából az iskolai élményeket. Akit érdekel a matematikától kezdve az irodalomig minden. Tökéletes volt az iskolában, aztán a főiskolán is. És anyukámmal talán a túlzott szeretet és a túlzott védelem okozott konfliktust. Szóval az, hogy minden fiút utált az anyu. Nem szereti a férfiakat, ami nem csoda, mert a nagyapám is durva alkoholista volt, delíriumban ráfogta a pisztolyát a családra, utána meg jött a második férfi, akit életében ismert, az apám, és férfigyűlölő lett. Ő azt szerette volna, hogyha engem meg tud óvni a férfiktól, és majd mi szépen ketten leéljük az életünket. Állandó háborúskodás lett a vége. Az én barátaimat vagy szerelmeimet mindig megpróbálta kifúrni, mindig utálta őket, mindig hibát talált bennük. Ez itthon, a család és én között, mindig is probléma volt, hogy a barátaim, ugye, soha nem tetszettek. Én meg csak azért is alapon „az én barátaimat majd én megválogatom!”, erre jön

az, hogy „a te barátaid, azok mind betegek, te állandóan kórházba jársz” vagy „te állandóan temetésre jársz”. Ez különben elég vicces, de hát szomorú is.

Anyám, ő nem fiúzott, ő nem bulizott, ő soha nem ivott egy korty alkoholt sem, nem szívtott volna el soha egyetlen cigarettát se. Én voltam az, aki sorsszerűen kerültem az életébe, úgy, mint egy kis piszkos folt a bizonyítványába. Aki nem olyan, mint a többi, aki más, aki deviáns. Aki hozzámegy egy heroinistához titokban, aztán beül egy leszakadt Toyotába és száguldozik vele a városon keresztbe-kasul, és hippik ülnek az autóban huszonhárman, és bömböl a zene, és a szélvédő helyett egy nejlon van. Mert ilyen volt a férjem, egy ékszerablónak volt a sofőrje...

Szóval visszatérve az életemhez, akkor haza kellett jönni Hidegkútról. Mi ott annyit hülyültünk, amennyit csak akartunk. Ebből kellett hazajönni, és nekiállni munkát keresni, ami nincs. Kezdődik a sodródás, kezdődik az ellenségeskedés a világgal. Nagyon nehéz visszazökkenni. Aztán szépen visszazökkenem. Egy fantasztikus véletlen is besegített. Volt egy paranoid skizofréniás fiú, akinek a kitartását a mai napig becsülöm és tisztellem, és az egyik ember az életemben, akit a legjobban tisztellek. Nagykállón van egy elmeszociális intézményben, és néha került föl Hidegkútra kipihenni magát. Ott ismerkedtünk össze. Vele mindenről lehetett beszélgetni, fantasztikus intelligenciával rendelkezett. Örökké tanult, mert a betegsége azt okozta, hogy szellemileg visszafejlődött, de állandóan tornáztatta az agyát, hogy lassítsa ezt a folyamatot. Neki volt egy ismerőse, aki a Teozófiai Társaságba járt. Amikor kijöttem, elvitt engem oda. Elég érdekes előadások voltak. Elkezdtem oda járni, és aztán megismerkedtem a társaság vezetőjével, és két éven keresztül voltam a titkára. Én voltam az ő jobb- és balkeze. Rengeteget dolgoztunk. Tényleg tizenkétórásztunk, volt, hogy benn aludtam az irodában, mert már reggel ötkor gépelni kellett. Meg is betegedtem a végére. Elkezdtem gyógyszereket szedni, majd vissza a heroinhoz. Mérgezett anyagot szűrtünk. Én valahogy rosszat is éreztem, mondtam is, hogy ne nyomjuk ezt az anyagot, ne, meg én nem akarom, meg mellé fog menni. Mellé is ment, nem találtuk el a vénámat. Iszonyatosan rosszul lettem, egy ilyen idegláz lett rajtam úrrá. Annnyira súlyos volt, hogy imádkoztam. Szoktam imádkozni elalvás előtt, de akkor tényleg imádkoztam, úgy, hogy könyörögve, sírva, hajnalban, hogy Uram, segíts rajtam. Annnyira beteg lettem, hogy kóválygott a fejem, nekiestem bútoroknak. Akkor mentem és anyámat felvilágosítottam, hogyha mentőt kell hívni, akkor mit kell mondani a mentősnek. Úristen, hát én nem tudom! Nagyon nehéz a szülőkkal, hogy ezzel szembenézzenek. Én negyvenöt éves vagyok, és még mindig nem tudom vele megértetni, pedig már egyszer, amikor tíz évvel ezelőtt leálltam, akkor megtudta édesanyám, aki nagyon sokáig nem vette észre. Akkor itthon felejtettem a naplóm, azt a bizonyos naplót, amibe lejegyeztem az Anyaggal folytatott beszélgetéseim. Voltak benne versek és karácsonykor föl akartam neki olvasni. Akkor már egy éve tiszta voltam, és azt hitte, hogy azért felejtettem itt, hogy olvassa el, és hát elolvasta. Hazajöttem meglátogatni, és látom, hogy falfehér az arca, mikor kinyitotta az ajtót, és akkor leesett, hogy a naplóm. Teljesen ki volt készülve. Mondtam neki, hogy ez már nincs jelen, egy éve vége, értsd meg, ezt két éve írtam. És akkor így: jó, jó és, hogy annyira jó lenne, hogyha nem te írtad volna, mert ő négyszer-ötször is végigolvasta, és hogy ez milyen jó írás, csak ne te írtad volna. Akkor én tényleg azt hittem, hogy ennek vége van. Hogy ez a múltam. De hát aztán jöttek események az életemben, amik persze megcsúsztattak. Azért, mert magabiztos voltam. Azt hittem, hogy most már eleget szenvedtem, de az élet, az olyan, hogy megmutatja, hogy nem, még nem szenvedtél eleget, még mindig nem. Nagyon lassan lábaltam ki.

És itt kezdődik a vége, mert most érkezünk el eddig a pontig, hogy megszűnt egy munkahelyem, úgyhogy most újra grafikai munkákat keresek. Küzdök, hogy egy kis pénzt tudjak keresni, hogy tudjak festeni, hogy legalább azt tudjam csinálni, amit szeretek, de hát le akarunk százalékolni. Közben létrejött az a csoport, aminek volt már kiállítása kilencvenhatban. Főleg skizofréniásokból vagy más miatt pszichiátrián már kezelt, vagy drogos emberekből áll, akik profi képzőművészek. Írók is társultak hozzá és költők. Reménykedem, beadtam egy pályázati kérelmet. Ebből festékeket fogunk venni, hogyha sikerül. Főleg képzőművészeti vonalon tudjuk megmutatni, mi az, amit tudunk. Egy kiállítás, felolvasó esttel egybekötve az a bemutatkozási forma, ami talán erre a legalkalmasabb. Itt tartok most, hogy ennek a társaságnak én vagyok az elnöke. Ennyi.

Anyagilag teljesen bizonytalan helyzetben vagyok. Nincs munkám. Egészségileg sem vagyok a helyzet magaslatán, mert korábban átestem egy nagyon rosszkor megválasztott elvonáson, ami nagyon sok energiát emésztett fel. Egy szervezet az megöregszik, pláne, hogyha anyagozik, akkor nagyon megöregszik. És idővel sokkal nehezebben bírja a mákot, de az elvonásokat is. Az elvonásnak ugyanis előbb meg kell teremteni a körülményeit. Csomó mindent el kell intézni, hogy te legalább fél évig nem tudsz az égvilágon semmit se csinálni. És hogyha eljön ez az idő, akkor talán le fogok tudni jönni. És még aztán is, évek tisztasága kell ahhoz, hogy a sejtmemória megszűnjön. Ez a fenntartó, ez egy olyan dolog, hogy nekem olyan a szervezetem már, hogy én már egy beteg ember vagyok, ezt elmondhatom magamról, és gyógyszerekre van szükségem... egyelőre.

És ha azon gondolkodom, hogy végső célom-e a leállás, hogy a függőséget meg kell-e szüntetni, akkor azt kell mondanom, hogy erről most már más a véleményem, mint korábban. És valószínűleg később is más lesz, és remélem is, hogy állandóan változik, mert a problémákból mindig tudjon tanulni az ember. Anno a drogot tisztán egy ellenségnek jelöltem ki, és aztán így állva hozzá, harcban, legyőztem. De ez egyáltalán nem ennyire egyszerű.

Most ott tartok, hogy van egy problémám, egy betegségem – bár ezt a szót nem szeretem, és inkább azt mondom, hogy a betegség, az az egészségnek egy megváltozott állapota. A betegség az én szememben egyfajta kiegyensúlyozása az egyensúlyvesztésnek a szervezetben. A drogozás tehát ennek a jelenségnek a tüneti kezelése. Szóval lehet erre akár így is nézni.

Vannak olyan pszichés problémák, amik egyelőre a pszichiátria, vagy a lélekgyógyászat számára egyszerűen megoldhatatlanok. Ezekre sokkal jobb egy fenntartó, metadon kezelésben való részvétel, mint például azoknak a romboló pszichotróp anyagoknak a hosszú távú használata, amik redukálják a gondolkodást és rombolják az agysejteket. Messze nincsenek ezek még annyira kifuttatva tudományosan, hogy több év távlatában tudhatnánk róluk, milyen hatással bírnak. Állítólag a sokkolás most már máshogy van, meg mondják, hogy nincs is, de én tudok róla, hogy van – hál istennek már altatásban, de akkor is van. Ez az agynak a kiégetése. Nagyon sok sokkolt embert ismerek, skizofréniást, aki a tudatának a hídját vesztette el a sokkolástól. És ismerek olyanokat is, akiknek, mivel a drog annyira nagyon megsanyargatta őket, hogy – dühükben – az egyetlen ellenségük a drog lett. Megszabadultak tőle, és cserébe betegek lettek egy másik területen és rengeteg gyógyszerrel támogatják magukat és félrokkantan viszik a zászlót, hogy ők most legyőzték a drogot.

Lehetséges élni egy normális életet fenntartón is. Az az ember, aki még tud dolgozni, vagy van benne erő vagy tehetség és azt tudja kamatoztatni, használja, és hogyha elér sikereket, akkor egy kicsit mindig kevesebbet fog tudni esetleg ebből a fenntartóból is használni. Mert ez a drasztikus, mindenáron való leállítás nagyon könnyen végződik tragédiával. Nekem túl

sok ismerősöm lett öngyilkos vagy került meghasonlott állapotba attól, hogy kijött a drogból. Hogy 14 évet eldobott az életéből és ennek folyományaként egyszerűen öngyilkos lett, annyira nem tudta elfogadni magát. Vagy nem tudta elfogadni a múltnak ezt a részét, olyan orbitális tévedésként élte meg, hogy nem tudta tovább folytatni és föladta. Ez csak annyi, hogy megnézek egy dolgot egy olyan oldalról is, ami nem ítélt feltétlenül. Elítélni könnyű. Visszafogom a saját véleményemet, vagy a már megtanultakat és teljesen nyitottan állok a dologgal szemben és minden oldalról újra megvizsgálom. Mert úgy látom, hogy a társadalom a drogproblémát amolyan klasszikus bűnbakká tette. Ordít róla a sok negatív példa, a sok halott, a sok lesóványodott elcsúszott ember, a családi tragédiák, a családok szétesése – erről mindig beszélnek. De például a másik oldalt egyáltalán megnézni, az már egyenlő azzal, hogy valaki reklámozza a drogot... Én tudom, hogy el fog jönni az az idő, amikor a dolgok felfelé fognak menni. És meg tudok kapaszkodni abban a küllőben, ami engem felfelé fog vinni, és akkor ott meg tudom vetni a lábam. Szóval azt hiszem, hogy így lesz... Hát itt tartok most.

